

BOEKBESPREKINGEN, NIEUWE PUBLICATIES

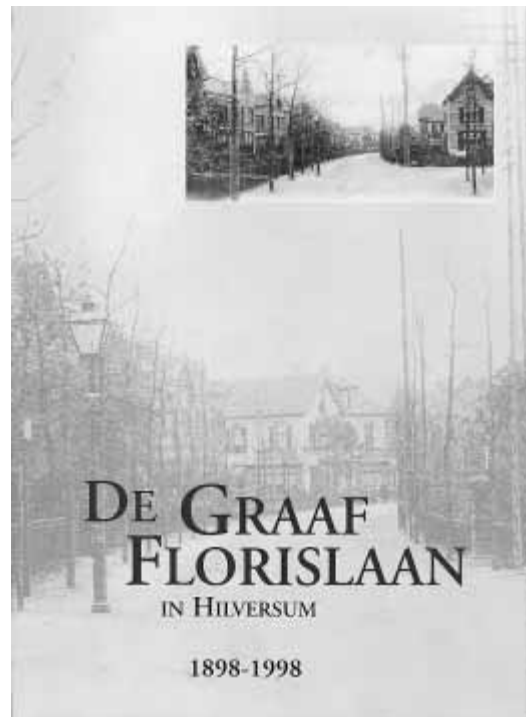
Javalaan en Graaf Florislaan, boeken over straten

In april van dit jaar verscheen het boek *De Graaf Florislaan in Hilversum 1898-1998*. Het is de tweede publicatie in wat een serie lijkt te worden want in juli 1995 verscheen *De Javalaan in Hilversum, van toen tot nu* onder deels dezelfde redactie en met gelijke vormgeving.

Beide boekjes hebben dezelfde bedoeling: de geschiedenis van de straat vast te leggen voor bewoners en andere belangstellenden. Dat hiermee een beperkte doelgroep benaderd wordt is blijkbaar geen beletsel voor de investering die is gedaan in het verzorgde uiterlijk. Al zouden beide lanen de eventuele koper niets zeggen, het boekomslag, de vele illustraties en het gebruikte papier geven een prettige indruk en doen in ieder geval aankoop overwegen. De inhoud moet dan de doorslag geven. Zoals gezegd is de doelgroep duidelijk en zeker zal het bewoners en ex-bewoners genoeg doen om een boek over de eigen straat in handen te houden. Het zal voor hen een feest van herkenning zijn om oude foto's, bekende bewoners, herinneringen aan kleine gebeurtenissen aan te treffen. Voor beide lanen is een poging gedaan de ontstaansgeschiedenis te achterhalen en vast te leggen. Beide publicaties beziend lijkt het dat de redactie in de tussenliggende jaren behoefte heeft gekregen aan wat uitgebreider onderzoek: waar bij de Javalaan nog geheel onduidelijk blijft hoe tot aanleg werd besloten is althans voor de Graaf Florislaan uit de archieven opgediept hoe de gemeente in bezit kwam van wat oorspronkelijk de Veldweg heette. Er heeft een zekere professionalisering plaatsgevonden in die zin dat er meer en gevarieerdere informatie is opgenomen, hetgeen ook resulteerde in een belangrijke toename in de omvang. Toch is ook voor deze laan de (ontstaans)geschiedenis niet echt duidelijk geworden. En daarmee komt de vraag naar de zin en het nut van deze publicaties naar boven.

De woorden 'gemiste kans' komen direct in het hoofd op. Waarom was er bij de samenstellers niet wat meer ambitie om een óók voor een groter publiek interessante publicatie uit te geven? Gezien de energie die in de boeken is gestoken zou het

toch zo mooi zijn geweest als we hier twee publicaties in handen zouden hebben die een blijvende bijdrage aan (ook al is het maar voor een klein deel) de geschiedenis van Hilversum leveren. Dat had gekund: tussen de regels door is te merken dat er wel veel onderzoek is gedaan en veel personen hun medewerking hebben gegeven maar het resultaat wordt op een fragmentarische en ongeordende wijze voor het voetlicht gebracht. Zo is bijvoorbeeld voor de Graaf Florislaan veel energie gestoken in het achterhalen van de bouw- en bewoningsgeschiedenis van de huizen. In feite is dit het best gedocumenteerde deel van het boek: aan de hand van een huisnummerkaart is wel te achterhalen waar de huizen stonden of staan. Echter: alle bewoners worden genoemd maar in de meeste gevallen ontbreekt het beroep van de hoofdbewoners (vaak eenvoudig te vinden in adresboeken) terwijl dat toch juist een goede indicatie zou kunnen geven over de welstand in de laan en de samenstelling van die laanbevolking.

Het veelvuldig gebruik van het begrip 'later' zonder het wanéér daarvan duidelijk te maken, het ontbreken van bronvermeldingen, van bijschriften en van meer en beter kaartmateriaal maken het moeilijk om de informatie op waarde te schatten.

De boeken lijken zozeer voor een eigen publiek geschreven dat vaak niet duidelijk is waarom bepaalde informatie wordt opgenomen, wie bepaalde personen zijn en over welke locaties er nu exact gesproken wordt. De vorm die is gekozen voor de weergave van 'persoonlijke herinneringen' van (voormalige) bewoners is precies niet de manier om *oral history* te bedrijven. Eerst toch moet men aangeven wie er aan het woord is, waarom juist die persoon zijn herinneringen geeft en zal toch altijd een toelichting moeten worden gegeven wanneer er teveel *insider*-achtige taal wordt gesproken. Het gevaar is anders dat de publicatie het karakter krijgt van de talloze slechte jubileumboeken zoals we die allemaal wel kennen: samengesteld ter gelegenheid van een reünie, van tijdelijk belang en louter interessant voor de oud-leerling of oud-werknemer.

Publicaties als deze kunnen zeker waarde hebben die de nostalgie-bevrediging overstijgt. Het zou goed zijn de serie voort te zetten en het is zelfs voorstelbaar dat het een bron zou kunnen worden voor allen die in de geschiedenis van Hilversum in al haar facetten geïnteresseerd zijn. Stadsontwikkeling, bouwgeschiedenis, middenstand, sociale verhoudingen, belangrijke bewoners / Hilversummers alles komt aan de orde in de boeken en zou bij een meer gestructureerde, onderbouwde en complete benadering een groter publiek kunnen trekken. Dat dat publiek er is hoeft gezien het ledental van de historische kring en de belangstelling voor lokale geschiedenis niet betwijfeld te worden. Een dergelijke benadering zou de eigen doelgroep waarschijnlijk ook nóg meer plezier doen dan deze boekjes al hebben gedaan. De prijs van zo'n publicatie zou dan ook meer in overeenstemming zijn met de inhoud.

CMA

De Javalaan in Hilversum, van toen tot nu. Onder red. van F. van Biesen, A. Nieuwenburg-Bron en F. Rekké. Hilversum, 1995. 48 pp., ill.

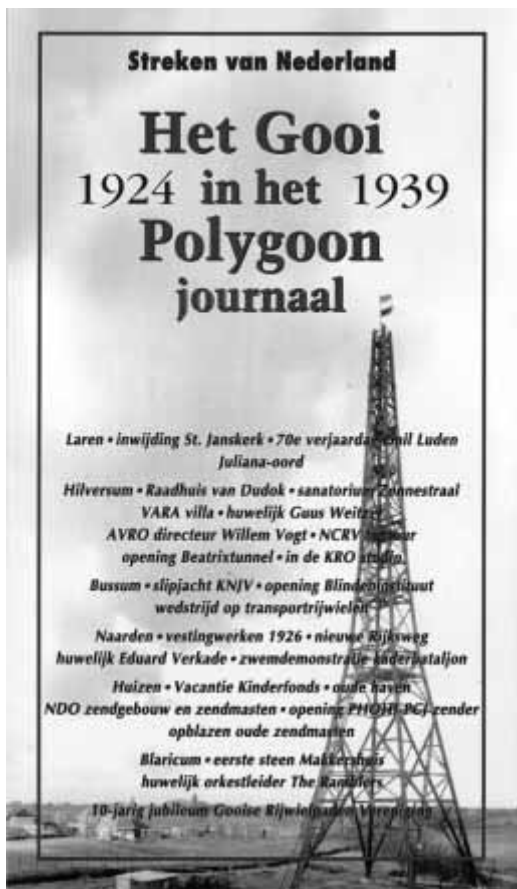
De Graaf Florislaan in Hilversum 1898-1998. Onder red. van T. Frima, K. van der Hoek-Schroeder, F. Rekké. Hilversum, 1998. 80 pp., ill. ISBN 90-9011611-7. Prijs f39,90.

Het Polygoonjournaal op video

Sinds enige tijd is er in de boekhandel een reeks videobanden verkrijgbaar waarop compilaties van het Polygoonjournaal te zien zijn. Voor de jongere lezers: het Polygoonjournaal werd tot in de jaren '60 als voorfilm in de bioscopen vertoond bij wijze van actualiteitenrubriek. Nu hebben we natuurlijk TV, maar toen was het de enige manier waarop men in bewegende beelden kennis kon nemen van gebeurtenissen in binnen- en buitenland.

In het kader van de hang naar nostalgie verscheen er kort geleden een band met daarop *news items* die zich tussen 1924 en 1939 in het Gooi afspeelden. Op deze band, *Het Gooi in het Polygoonjournaal*, is een selectie samengebracht (uit een ongetwijfeld grote collectie) van filmfragmenten en per Goois dorp achter elkaar gezet. Deze vaak unieke beelden tonen een breed scala van onderwerpen: van openingen van kerken, tunnels, rijkswegen en viaducten via huwelijken van bekende Nederlanders tot opnames van enkele belangrijke gebeurtenissen binnen de omroep. Uiteraard betreft het uitsluitend zwart-wit-opnames, waarvan sommige door de tand des tijds wat vaag zijn geworden, maar andere nog verrassend goed van kwaliteit zijn. De kwaliteit van het geluid op de band is echter vrij slecht. Deels zal dit te wijten zijn aan het gebruik van de oorspronkelijke *soundtracks*, maar ook het geluid dat er recent aan toegevoegd is, zoals nieuwe commentaren en het obligate pianootje, is niet al te best. Mogelijk is hiervoor gekozen om een sfeer van authenticiteit te scheppen.

Hilversum is in de compilatie goed vertegenwoordigd. Onderwerpen die in deze plaats spelen, nemen ongeveer een derde van de band in beslag. Overigens: hoewel de doos van de videoband ons een speelduur van 50 minuten belooft, staan er maar 45 minuten oude opnames op. In de laatste vijf minuten worden we vergast op reclame voor andere banden met oude opnames die door de uitgevers, de NOS in samenwerking met het Nederlands Filmarchief, worden uitgebracht. Een truc die wellicht van Disney-video's is afgekeken. Uiteraard speelt de omroep in het Hilversumse van vóór de oorlog een grote rol in deze compilatie. Zo zien en horen we Willem Vogt, oprichter van de AVRO, en omroepers als Guus Weitzel en een zeer jonge Frits Thors. Maar er waren

ook andere belangrijke gebeurtenissen als de opening van Zonnestraal, het Raadhuis, de Beatrixtunnel en het viaduct. Niet alle fragmenten zijn even opwindend: zo kan ik zelf niet warmlopen voor een opname van het bestuur van de NCRV tijdens het nemen van het besluit om een terrein aan de Bergweg aan te kopen voor de bouw van een studio. Het besluit werd unaniem en zonder hoofdelijke stemming genomen, maar het Moderamen moest de bouwcommissie nog nader vaststellen. Maar boeiend zijn bijvoorbeeld de opnames van de gang van zaken op Zonnestraal en het in gebruik nemen van de PHOHI-zender (met draaibare zendmasten, *zoodat elk plekje op den aarde bestraald kan worden*) in Huizen. Het laatste item geeft ons een goed beeld van de toenmalige stand der techniek. En een race op transportfietzen in Bussum roept zelfs een Tour de France-sfeer op.

Alleen, dat commentaar! Enkele fragmenten zijn voorzien van het oorspronkelijke ingesproken commentaar en geluid, maar voor de meeste fragmenten is duidelijk een nieuwe tekst geschreven, waar wel het een en ander op valt aan te merken. Zo beginnen veel onderwerpen met een langgerekt "De...uh", wat op den duur een ietwat begint te irriteren. Ook heeft de *voice-over* wat moeite met de uitspraak van de d's en de t's, maar dat kan ook aan de slechte geluidskwaliteit liggen. Vervelender zijn de slordigheden in de tekst. Zo heeft de commentator het consequent over 'De Zonnestraal', zelfs wanneer er een polygoontekst in beeld is waarin het wél goed staat; zoals wij allen weten is het gewoon: Zonnestraal, zonder de. Slordig ook is de commentator als hij het heeft over het Hilversumse gemeentehuis van Dudok. Dat wordt namelijk in Hilversum algemeen het Raadhuis genoemd. Zoals ook Dudok zelf bij de opening zei: het is een Raadhuis, het huis van de gemeenteraad als belangrijkste bestuursorgaan van de gemeente.

Opvallend zijn ook de verschillen tussen de tekst op de doos en op de band. Op de doos staat (tot twee keer toe) juist vermeld: het Raadhuis van Hilversum. Ook sanatorium Zonnestraal staat er juist, dus zonder 'de'. Maar anderzijds belooft de tekst op de doos ons het huwelijk van de orkestleider van de Ramblers in Blaricum. Dat zou dus Theo Uden Masman moeten zijn, maar op de band gaat het echter om het huwelijk van Marcel Thielemans, die uiteraard geen orkestleider was maar trombonist en zanger. Hetgeen overigens de commentator op de band wél weer juist vermeldt.

Dit alles neemt niet weg dat deze videoband op een nieuwe, aardige wijze enkele stukjes geschiedenis van het Gooi laat zien.

EJP

Videoband: *Het Gooi in het Polygoonjournaal 1924-1939*, in de serie 'Streken van Nederland', NFA 068. Uitgegeven door NOS Sales en het Nederlands Filmarchief. Speelduur 50 minuten (45 minuten). ISBN 90-5679-381-0. Verkrijgbaar in de boekhandel, prijs f29,95.